
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2018 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2018 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie zaostrzenie kryteriów, największe w segmencie kredytów długoterminowych dla MSP; zaostrzenie niektórych warunków polityki kredytowej: zwiększenie wymagań dotyczących zabezpieczeń oraz podniesienie pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu w segmencie kredytów długoterminowych dla MSP.

Oczekiwania na I kwartał 2018 r.: zaostrzenie polityki kredytowej przez pojedyncze banki; brak istotnych zmian popytu.

Główny wpływ na politykę kredytową banków miała sytuacja poszczególnych branż lub grup klientów.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów; złagodzenie niektórych warunków udzielania kredytów; tj. obniżenie marży kredytowej.

Popyt na kredyt: niewielki spadek popytu.

Oczekiwania na I kwartał 2018 r.: złagodzenie polityki kredytowej oraz niewielki wzrost popytu.

W IV kwartale 2017 r., po raz pierwszy w historii badania ankietowego, wykorzystanie przez gospodarstwa domowe alternatywnych źródeł finansowania miało duży wpływ na politykę kredytową banków w segmencie kredytów mieszkaniowych.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: niewielkie zaostrzenie kryteriów oraz złagodzenie niektórych warunków udzielania kredytów: obniżenie pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Popyt na kredyt: kontynuacja wzrostu popytu.

Oczekiwania na I kwartał 2018 r.: brak istotnych zmian polityki kredytowej, niewielki wzrost popytu.

W IV kwartale 2017 r. po raz drugi z kolei do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych przyczyniła się przewidywana sytuacja gospodarcza. Natomiast kwestie regulacyjne po raz pierwszy od roku nie miały istotnego wpływu na politykę kredytową banków.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku stycznia 2018 r. wśród 27 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 89%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

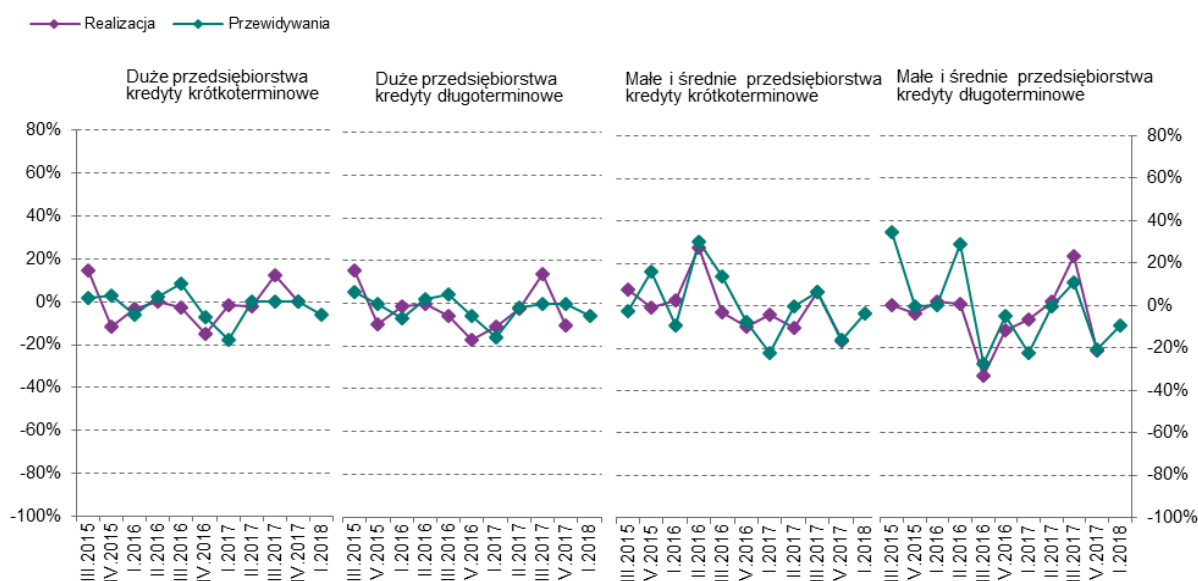
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby, oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt, odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2017 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2018 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W IV kwartale 2017 r. ankietowane banki w niewielkim stopniu zaostrzyły kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Największe zaostrzenie miało miejsce w segmencie kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto około -21%).

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

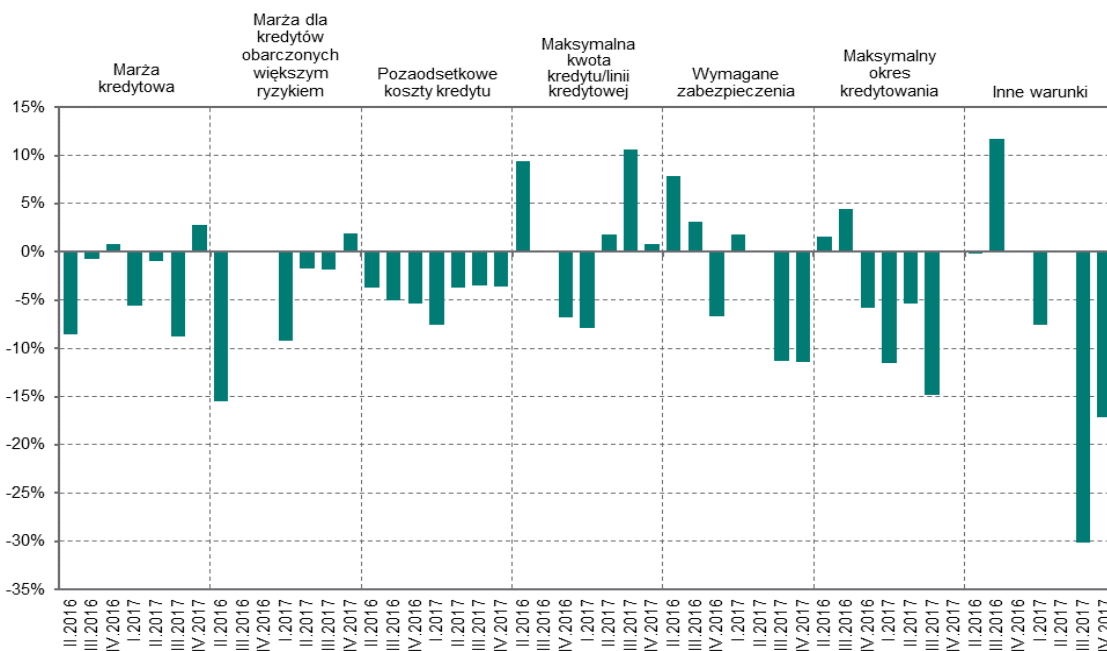

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

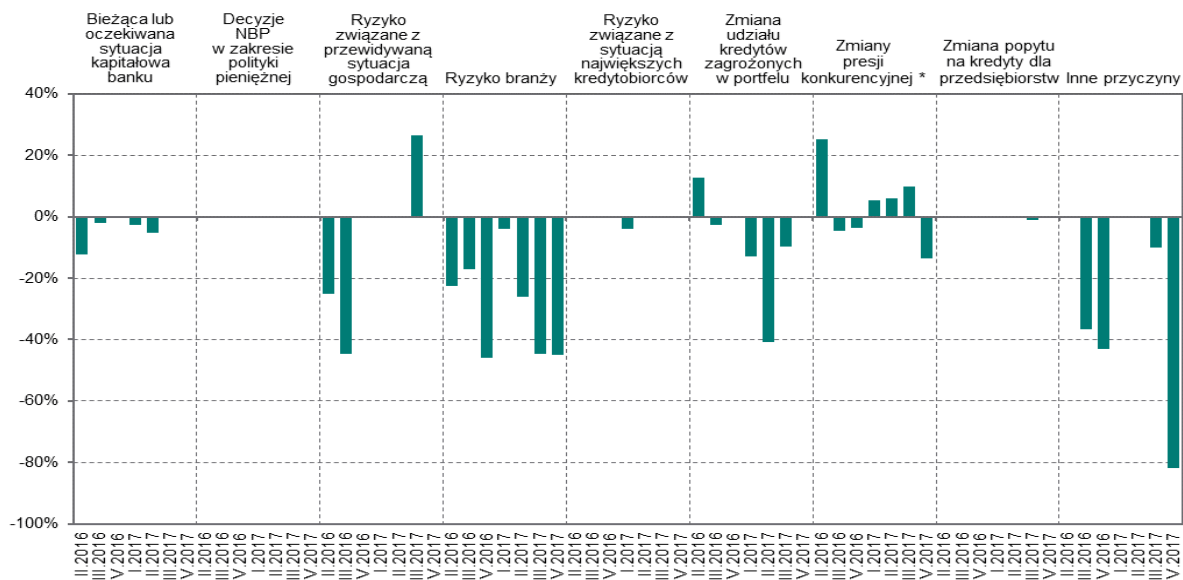
Kolejny kwartał z rzędu ankietowane banki zaostrzyły niektóre warunki polityki kredytowej (zob. wykres 2). Banki zwiększyły oczekiwania dotyczące wymaganych zabezpieczeń i kontynuowały zwiększanie pozaodsetkowych kosztów kredytu (procent netto odpowiednio około -12% oraz -4%). Jednocześnie niektóre banki zmniejszyły marżę kredytową (procent netto około 3%). Ponadto niektóre banki wskazały na zaostrzenie innych czynników niewskazanych w ankiecie, m.in. obniżenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu PD (*probability of default*) (procent netto około -17%). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie.

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w IV kwartale 2017 r., uzasadniały to głównie wzrostem ryzyka związanego z kredytowaniem podmiotów z niektórymi branżami (budownictwo) oraz czynnikami nieuwzględnionymi w ankiecie, m.in. istotnym wzrostem ryzyka dla części klientów (procent netto odpowiednio około -45% oraz -82%, zob. wykres 3).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

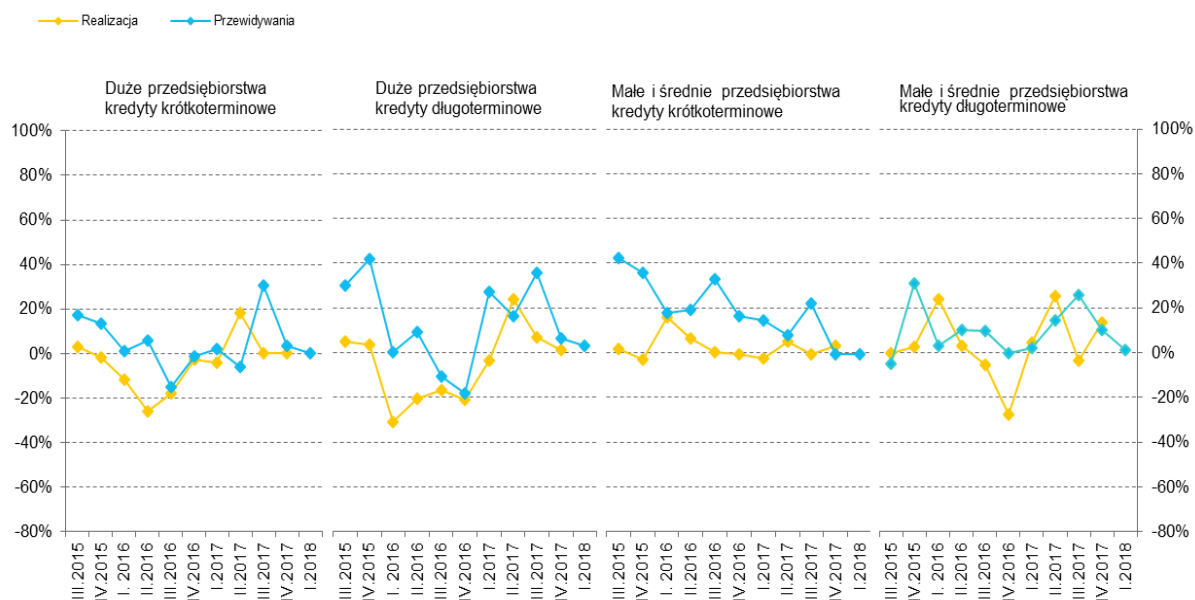
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W IV kwartale 2017 r. banki odczuły wzrost popytu jedynie w segmencie kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto około 13%, zob. wykres 4).

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie większym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji (procent netto około 38%), wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego, zapotrzebowania na finansowanie związane z fuzjami i przejściami oraz na finansowanie związane z restrukturyzacją długu (procent netto około 25%, zob. wykres 5). W opinii niektórych banków do wzrostu popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa przyczyniły się również inne czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. możliwość skorzystania z dotacji z programów pomocowych UE (procent netto około 72%).

Na I kwartał 2018 r. banki przewidują zaostrzenie polityki kredytowej dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1) oraz brak istotnych zmian wielkości popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa.

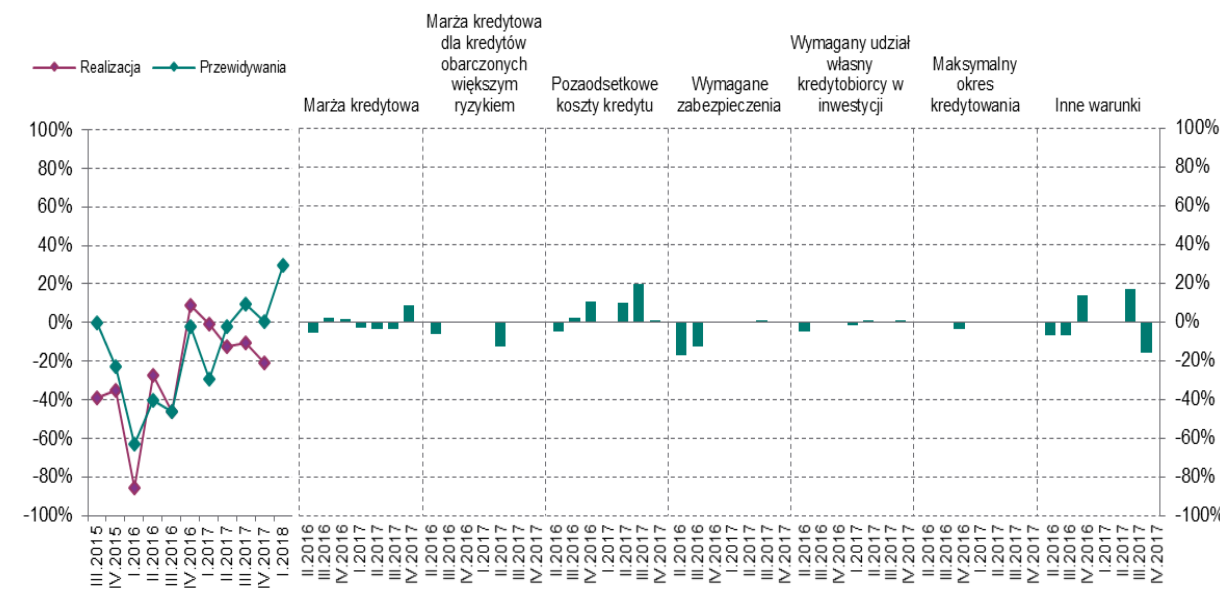
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

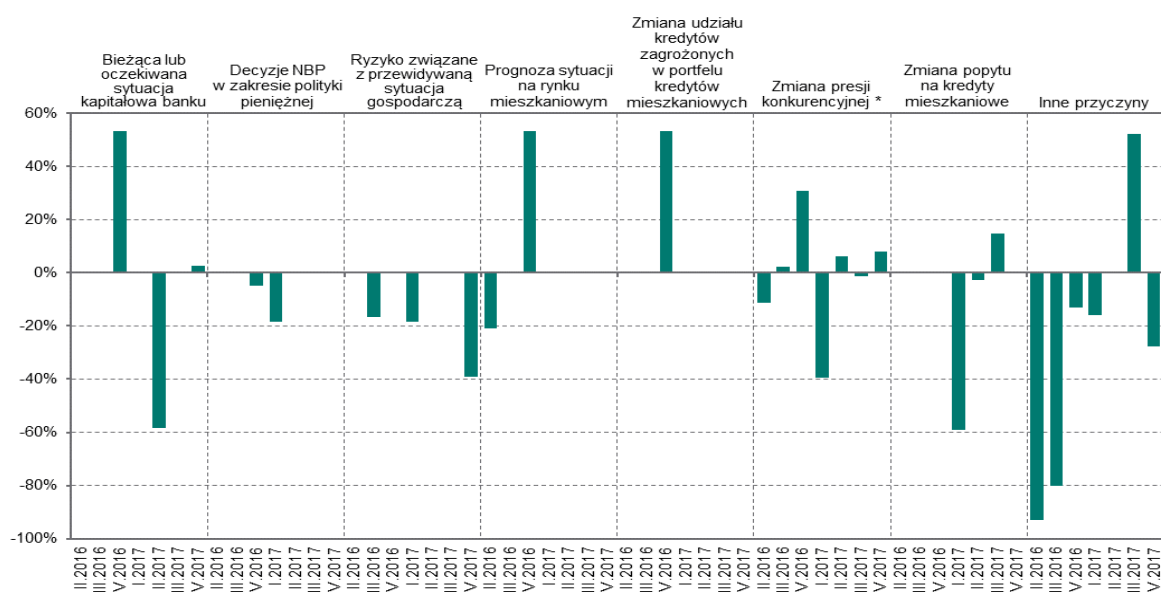
W IV kwartale 2017 r. ankietowane banki zaostryły kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Jednocześnie banki obniżyły marżę kredytową oraz zaostryły warunki nieuwzględnione w ankiecie, m.in. związane z obniżeniem ustawowego wieku emerytalnego (procent netto około -16%, zob. wykres 6).

W opinii banków do zaostrzenia polityki kredytowej przyczyniła się głównie przewidywana sytuacja gospodarcza (procent netto około -39%, zob. wykres 7) oraz czynniki nieuwzględnione w ankiecie, m.in. dostosowanie do nowelizacji ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz zwiększenie kosztów utrzymania gospodarstwa domowego przyjmowanych podczas oceny zdolności kredytowej (procent netto około -28%, zob. wykres 7).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

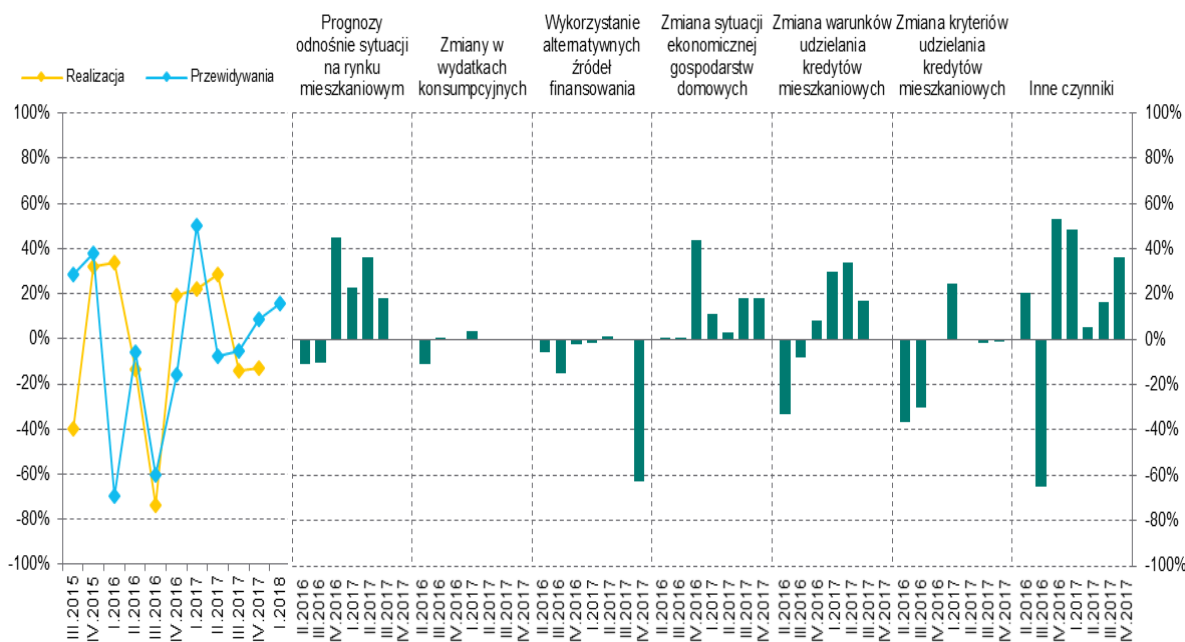
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W IV kwartale 2017 r. banki drugi kwartał z kolei odczuły niewielki spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około -13%, zob. wykres 8), choć odpowiedzi banków były zróżnicowane.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

W opinii ankietowanych banków do spadku popytu przyczyniło się głównie wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania (procent netto około -63%, zob. wykres 8). We wcześniejszych edycjach ankiety wpływ powyższego czynnika na politykę kredytową banków był znacznie mniejszy. Natomiast banki, które zaobserwowały wzrost popytu uzasadniały go wypłatą wsparcia z programu „Mieszkanie dla Młodych” oraz prowadzonymi akcjami promocyjnymi.

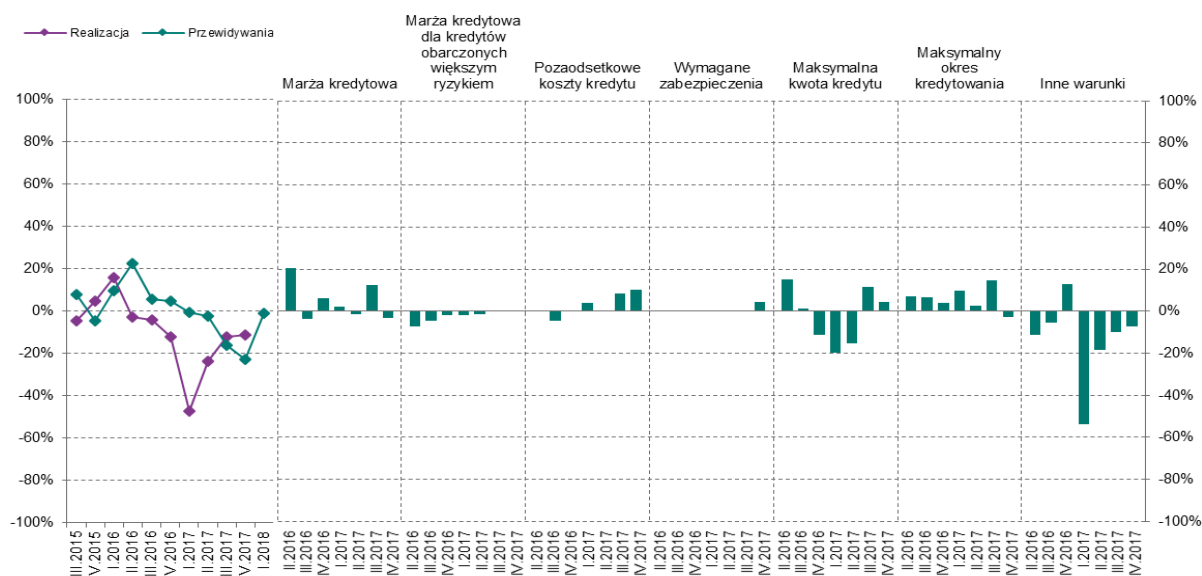
Na I kwartał 2018 r. banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około 30%, zob. wykres 6) oraz oczekują niewielkiego wzrostu popytu (procent netto około 16%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W IV kwartale 2017 r. banki w niewielkim stopniu zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około -11%, zob. wykres 9).

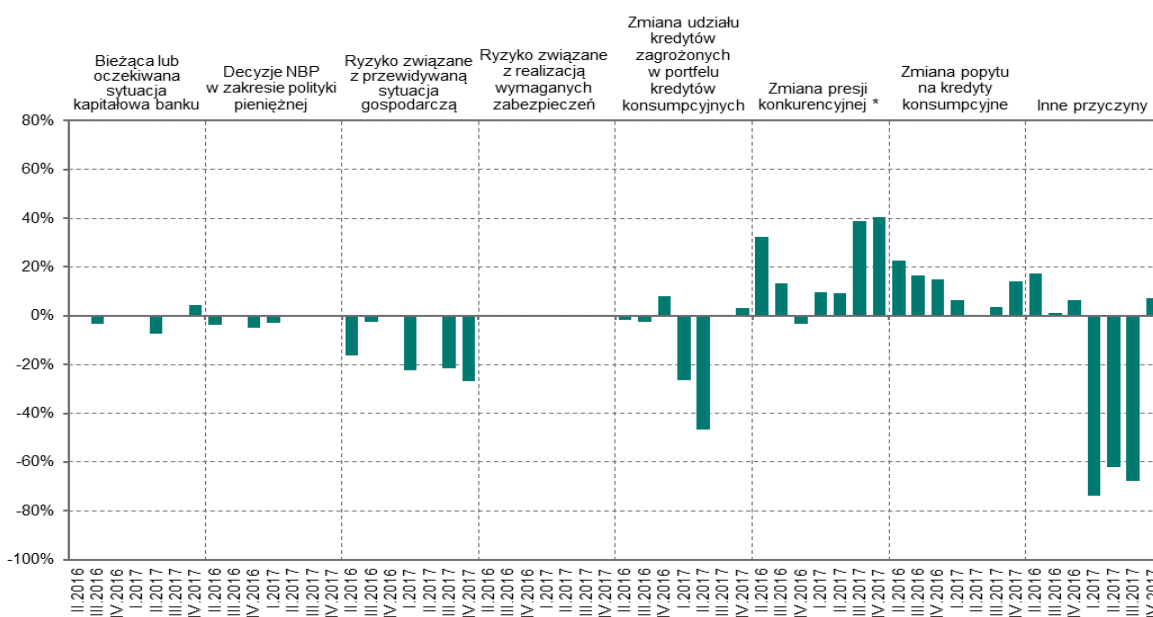
Jednocześnie w IV kwartale 2017 r. ankietowane banki obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto odpowiednio około 10%, zob. wykres 9). Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych nie zmieniły się istotnie.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii banków, które zaostrzyły politykę kredytową w segmencie kredytów konsumpcyjnych, przyczyniła się do tego głównie przewidywana sytuacja gospodarcza (procent netto około -27%, zob. wykres 10). W kierunku łagodzenia polityki kredytowej oddziaływała natomiast presja konkurencyjna, głównie ze strony innych banków oraz zmiana popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto odpowiednio 40% oraz 14%).

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

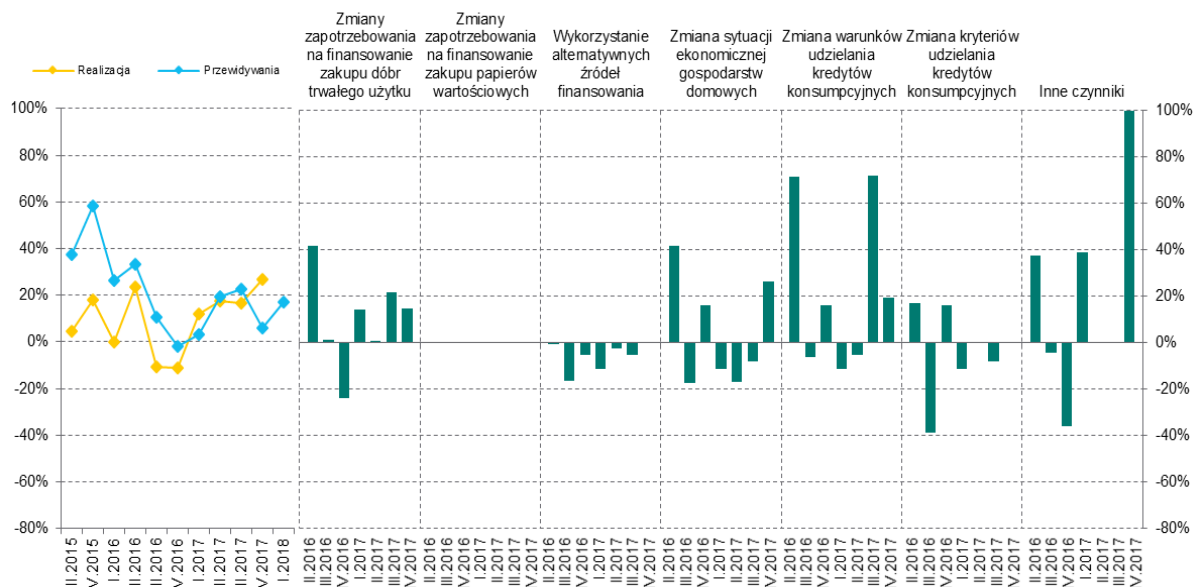
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Według ankietowanych banków popyt na kredyty konsumpcyjne w IV kwartale 2017 r. kontynuował wzrost (procent netto około 27%, zob. wykres 11).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Do głównych przyczyn wzrostu popytu banki zaliczyły zmianę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, złagodzenie niektórych warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku (procent netto odpowiednio około 26%, 20% oraz 15%, zob. wykres 11). Według ankietowanych banków do wzrostu popytu przyczyniły się również czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. zwiększenie zapotrzebowania na finansowanie dóbr konsumpcyjnych oraz rozszerzenie dostępności oferty kredytowej banków w kanałach zdalnych.

Na I kwartał 2018 r. banki przewidują brak istotnych zmian polityki kredytowej (procent netto -1%, zob. wykres 9) oraz niewielki wzrost popytu (procent netto około 17%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 27 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

